

הרב דניאל שילה

קידוש השם במה?

תאור ריבוננו של עולם כקדוש, רווח ומצוי בכל היקף חיינו הרוחניים, ובפרט בתפילותינו. "אתה קדוש ושמך קדוש וקדושים בכל יום יהללוך סלה. בא"י הא-ל-הקדוש".

זה התאור אשר בו מציג האלקים את עצמו במקומות רבים בתורה, כגון: ויקרא פרק יט כי קדוש אני יְדוּד אֱלֹקִיכֶם: ויקרא פרק יא מד פי קדוש אני

את מושג הקדושה אנו מוצאים במקומות רבים, ומובנו הוא ציון מעלתו של המקודש, והבדלתו מן הדומים לו והסובבים אותו. כך השביעי קדוש מכל ימים, והשביעית קדושה מן השנים, והיובל קדוש מן השנים שקדמו לו. וכן אוכל של תרומה קדוש מן הדומים לו וכן מקום המקדש קדוש ונעלה מסביבתו.

הקדושה יש בה מאפיינים מעשיים המבדילים את הקדוש מכל היתר. כך קדושת השבת מתבטאת באיסור מלאכה, קדושת השמיטה והיובל באיסור עיבוד הקרקע, וקדושת המקדש בהגבלות בכניסה אליו.

במה מתבטאת קדושתו של הקדוש ברוך הוא? במה מתיתד הביטוי "קדוש" יותר מ-"רם ונישא" למשל?

יתרה מזו. הלוא הוא תובע מאתנו שנהיה קדושים בגלל קדושתו, "קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלקיכם" במה נוכל להיות קדושים כמותו?

כך נאמר בתו"ל: תנחומא קדושים - סימן ב פסקה א: הואיל ונקדשתם לשמי עד שלא בראתי העולם, היו קדושים כשם שאני קדוש, שנאמר: כי קדוש אני. לכך נאמר: קדושים תהיו.

אין הדברים בגדר של דרש ומליצה בלבד, כי אם תביעה מעשית המובאת בספר הלכה:

"מה הוא נקרא קדוש אף אתה היה קדוש". רמב"ם הל' דעות פרק א הלכה ו. במה נהיה קדושים כמותו?

המדרש הבא אף מחדד את הדברים: ויקרא רבה פרשה כד פסקה ד: לך אמור לישראל, בני כשם שאני פרוש כך תהיו פרושים כשם שאני קדוש כך תהיו קדושים הה"ד קדושים תהיו:

איזו פרישות ניתן ליחס לו? ריה"ל כותב במאמר שני, כי לא ניתן לשאול על האבן אם היא חכמה או כסילה, מפני שאיננה נכנסת בגדרים הללו. כך לא ניתן לשאול על ריבונו של עולם אם הוא חי או שמא לא, כי מושג החיות איננו חל עליו. ואם כך, איך יחול עליו מושג הפרישות? מי שזקוק למאכל ומשתה ובידור, מי שזקוק לבית ורהיט, וכן מי שזקוק לחיי חברה, לאהדה ול"פירגון", ונוהג בצניעות בכל אלה, הרי הוא פרוש, אבל במה ניתן להחיל את מושג הפרישות על מי שאיננו זקוק לכל אלה?

אעז לומר כי הכוונה היא שהקב"ה עושה הכל " לשם שמים". הוא פרוש מכל אינטרס כזה או אחר והוא חף מכל נגיעה אישית. הפילוסופים טענו כי לא יתכן שהאל ברא את העולם, מפני שלא היה לו שום אינטרס אישי לברוא אותו. הוא איננו זקוק לא לדגים שבים ולא למחצבים שבאדמה, ואף לא לבני אדם שישבתוהו. ואנו, חלילה לנו מדבריהם, אנו מאמינים כי הוא ברא את העולם לא לתועלתו, אלא כביטוי לאידיאליזם שבו. כך כותב רבי משה חיים לוצאטו בספרו דרך ה': "הנה התכלית בבריאה היה להיטיב מטובו יתברך לזולתו." פרק ב, א.

טרם הוצאת ספר תורה אנו אומרים: " ברוך שנתן תורה לעמו ישראל בקדושתו". משפט זה איננו פסוק. מקורו בספר קדמון בשם כל-בו. איזה רעיון התווסף במשפט זה, שאיננו נלמד מפסוקים או מדברי חז"ל?

ומדוע דווקא ב"קדושתו", מדוע לא "בחסדו" "בטובו" "בגדולתו" או "ברחמיו"?

נראה לומר מתוך הנכתב קודם, שהוא יתברך נתן לנו את התורה מתוך קדושתו, ללא שום אינטרס או נגיעה אישית, כי אם מתוך פעולה למען זולתו, וברוח זו תפץ שנקבל אותה ונקימה. "רצה הקדוש ברוך הוא לזכות את ישראל, לפיכך הרבה להם תורה ומצוות". מכות, פרק ג'.

וכך מבאר רש"ר הירש משפט זה בפירושו לסידור: "הוא יתברך דיבר אלינו בהצביעו על קדושתו לאמור "קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלקיכם". עמ' קיב.

והראני אברך אחד, כי רעיון זה נדפס לפני כשבעים וחמש שנים, בספרו של אחד מגדולי הלמדנים בדורו, רבי שמעון שקאפ זצ"ל, בהקדמה לספרו "שערי יושר": "...וביחס זה, מתדמה עינין קדושה זו לקדושת הבורא ית', באיזה דמיון קצת, שכמו שבמעשה של הקב"ה בהבריאה כולה, וכן בכל רגע ורגע שהוא מקיים את העולם, כל מעשיו הם מוקדשים לטובת זולתו – כן רצונו ית' שיהיו מעשינו תמיד מוקדשים לטובת הכלל ולא להנאת עצמו".

כל המבקש ללכת בדרכי ה', הרי זה ממקדשי שמו, שהרי בכך הוא אומר שה' הוא מקור החכמה האמת והצדק, ושקדושתו היא הראויה ללימוד ולהליכה בדרכיה. מי שבקש להקדיש את חייו לאמונות ודעות ולעשייה לטובת עמו וארצו, התקדש בקדושתו של הקב"ה, וקידש את שמו בחייו, והיו חיי היום יום שלו דורון של קידוש השם.

זיבת שעשוע ילדיו כלא היו כנגד שעשוע
אהבת השם ברוך הוא. בכל לבבו ובכל
הרהוריו (יזזשוב) איך לעשות רצון הבורא,
ולזכות הרבים, ולעשות קידוש השם,
ולמסור עצמו באהבת השם.

(אורזות צדיקים, שער האהבה.)